

Pergamon museum

پیرگامون موزیوم ل بهرلین

فهرستی بالایی

موزه‌خانه خودیجی جهه‌کی گرنگه ددیروکا شارستانیته و پاراستنا که‌فنه‌شوپپین مروقاتیجی، ژ بهر ویژی نیشانیجی با‌ییرفانی و گرنگی پیدانا هونه‌ری و شارستانیته‌تی د فیهونا موزه‌خانان دا تی دیارکرن، که‌لین روژا‌فا که‌له‌ک گرنگیجی دمن موزه‌خانه و گاله‌ریجی هونه‌ری، بتایبته پستی (رینوسانس) موزه‌خانه بوونه جهی کومکرنا به‌ره‌مین هونه‌ری و که‌فنه‌شوپپین دیروکا مروقاتیجی، لبا‌ییرجی به‌رلینا پایته‌ختی ئەلمانیا (پیرگامون موزیوم) و‌ه‌که به‌شه‌کی گرنگ یی دیروکا ئەلمانیا تی ناسکرن، لی پرائیا به‌ره‌مین د نا‌فا و‌ج دا هاتینه پاراستن ژ دیروک و شارستانیته‌تا روژه‌لاتی ثانیته. ژ بو ویژی ئەم دخوا‌زین د هر ژماره‌کا کوفارا (په‌نگز) دا به‌شه‌کی ژ بنگه‌مین با‌ییرفانی روژا‌فا و‌ه‌که، موزه‌خانه یان گاله‌ری بده‌ین ناساندن، پیرگامون موزیوم ژ یه‌که ژ فان نافین نافدار.

ئەف موزه‌خانه ژ بو کومکرنا پارچین هونه‌ری یین دیروکی هاتیه تهرخانکرن. به‌شه‌کی گرنگ ژ ی گریدای دیروکا شارستانیته‌یا ناسیایه بتایبته‌تی شارستانیته‌تا (مه‌زوپوتامیا. و‌ه‌که هونه‌ری (هیتی، ناسوری، بابلی و فارسی). هرودسا به‌شه‌کی گرنگ ژ بو هونه‌ری نیسلا‌می یی فارسی هاتیه تهرخانکرن. هر به‌شه‌ک ژ فی موزه‌خانن گریدای دیروکا جهه‌کی یه و هه‌موو تشتیجی فی هه‌ریجی

یه‌که ژ موزه‌خانه‌یین نافدارین ئەوروپی و بتایبته ل ئەلمانیا که‌له‌ک نافداره. دیروکا فی موزه‌خانن فهدگه‌ریته سالا ۱۸۹۷-۱۸۹۹ کو لسه‌ر ده‌ستی Fritz Wolff^(۱) هاتیه ئافاکرن، و لسالا ۱۹۰۱ هاتیه فهدکرن، فهدکرن دا دیاردا وینه‌یین Adolf Brütt^(۲). دیار بوو پستی سالا ۱۹۱۰ دانانا پلانا موزه‌خانه‌یین لای Alfred Messel^(۳) فهد به‌رده‌وام بوو.

بین دیروکی نیشا ددهت، Pergamonmuseum⁽⁴⁾.

بهشهک ژي گړيدای هونهري ئهسینا يی شارستانیته یونانی بوو، ودهکه ههریمین (Pergamon, Priene Magnesia). دسالا ۱۹۵۸ دا هه موو بهشین فی موزهخانی د ناڤا موزهخانا گشتی دا کومکرن و ناڤی وی کره (پیرگامین موزیوم).

پیرگامون موزیوم د قوناغا دوویی دا

پشتی گهلهک پارچین شارستانیته (بابل، ئوروک، ئاسور و مسری) کهفتینه بهردهستی فی موزهخانی، قوناغا دوویی ژ ئافاکرنا (پیرگامون) دهست پی کر. ژ بهر کو د قوناغا یهکی دا ئهف تشنه نه هاتن نیشادان، پلانا قوناغا دسالا ۱۹۰۶ و یا دووی لسالا ۱۹۲۷ ژ لای (Wilhelm von Bode⁽⁵⁾ هاته پلانکرن.

پشکا هونهري ئیسلامی ژي لی زیدهدهکن، دناڤهرا سالین ۱۹۰۷ و ۱۹۰۹ دا پشتی دانانا پلانا فی موزهخانی ژ لای (ئالفريد میسل) د مریت و هه څالی وی (لودځیگ هوفمان) بهردهوامی ب ئافاکرنی ددهت. د بهردهوامیا پیشدایرنی دا گرنگی دایه هونهري ئیسلامی بتایبهتی هونهري ههریما (مشاتا) و بهشهکی گرنگ ژي ژ هونهري شارستانیته مسری بوو. ودهکه وینن (نهفر تیتی).

پیرگامون موزیوم د شهري جیهانی دوویی دا و پشتی شهري

د شهري جیهانی دوویی دا، ئهف موزهخانه کهته بهر بومبارکنا فروکین شهري و ژ ئهگهرا څان هیرشان گهلهک بهشین وی تیک چون و خرابون. ههرودهسا گهلهک پارچین گرنگ بین هونهري و شارستانیته تین کهفن تیدا ژ ناڤ چوون و هند ژي ژ بو گهلهک ودهلاتین دی هاتن څه گوهاستن. بتایبهتی دسالا ۱۹۴۵ دا ددهما شهري جیهانی یی دوویی بداوی بووی، ژ ئالی (لهشکری سور) یی روسی څه گهلهک پارچه برن بو روسیا بتایبهتی بو موسکو و لینینگراد، دسالا ۱۹۵۸ دا ژ ئالی (کومارا ئهلمانیا دیموکرات) څه (DDR) ئهف پارچین دیروکی څه گهراندن څه ئهلمانیا، ههرودهکی تی زانین کو دسالا ۱۹۳۰ دا جارهک دی ئهف موزهخانه هات بو نووکر. ههرودهسا ژ ئهگهرین هیرش و ئالوزینا شهري جیهانی دوویی گهلهک پارچه ل جهین ودهکه (موسکو، موزهخانه یا پوشکین و پیتراسبورگ) هاتن پاراستن. لی پشتی سالا ۱۹۸۹ دیواری بهرلین رابوی و ههردوو ئهلمانیا روژههلات و روژئاڤا بویه یهک، پهیمانهک دناڤهرا ئهلمانیا و روسیا دا هاته موهرکرن، کو دځی پهیمانی دا لههف کر کو هه موو پارچین د شهري جیهانی دوویی دا چوینه روسیا جارهک دی څه گهرن بو ئهلمانیا، ئهف پهیمانه د ری یا بهرلهمانی روسیا دا

Wilhelm von Bode

Porträt Messels (um 1900)

Adolf Brütt in Weimar vor 1909

هاته په ژراندن و ب رې يا رېقه بهرې موزه خانې موسكو څه هاته بجهښان، بځي شيوې (پېرگامون موزيوم) شيا پارچين هونېرې پين ټ ټه گهرا شېرې به لاف بووین کومبکته څه، ټه ف کومکر نه به شهک ژی ټ ټالين ټه لمانيا روژه لاتی څه د موزه خانې دا هات بوونه پاراستن بناقي (به شې روژه لاتا ټاسيا) و (موزه خانې هونېرې ټه لمانيا پي ملي) د سالا ١٩٩٠ دا په ک گرت و لژير ناقي (موزه خانې داهليم) Dhlem کو ټه ف هېرېمه به شهک ل روژ ټاقي باژيرې بهرلین، دکه ځي ته هېرېما (شتيگلتنس و تسيلندورف). لسېر ځي بنگه ځي پېرگامون موزيوم لسېر سي به شا دابهش کرېه:

- ١- موزه خانې ټه نتيکه پين که ځن
- ٢- موزه خانې هونېرې ټيسلامي
- ٣- موزه خانې ټاسيايي

موزه خانې ټه نتيکه پين که ځن

د ځي به شې موزه خانې دا تشتين که ځن پين سېر دېما روميا کومکرېنه کو څه دگه رېته سالتين ١٦٩٨ زايين، ټ بو جارا په کي ب شيوې ځي څه رمي د سالا ١٨٣٠ دا ل موزه خانې که ځن ټه ف تشتن هاتن څه کرن. ټ کومکر نا به شين هونېرې (ټولومپيا) يوناني يا که ځن کو څه دگه رېته ٧٧٦ سالان بهرې زايين، و (سوموس) کو باژيرې ځي ديروکي په دکه ځي ته سېرگرافا يوناني و (پېرگامون) باژيرې که لسېر گرافي دېرپايا دناځېهرا يونان و تورکيا دا کو ٨٠ کيلومه ترا ټ باژيرې (ټه زمير) دووره. و (ديديام) نها باژيرې ځي ناځداري ټه نتيکي په، کو دکه ځن دا لسېر ناقي خوداووندا (ټاپولون) نژيکي باژيرې (ميلهت) د روژ ټاقي تورکيا دا هاتيه بناځکرن، کو ټه نادول و روژ ټاقي به څه گريدېدهت.

بره شې هونېرې ټيسلامي

هونېرې ټيسلامي پي دناځېهرا سېر دسالا هشتان و نوزدان دا ټ هېرېما ټيسپانيا و هندي و هونېرې سېه ځي ته ويان لسېر دېمي ساسانيا و فارسا، کومکرېه، هېرودسا هونېرې لسېر روبراي ديچله و فوراتي و هېرېما سامهرا و ټ مسري و ټيرانې ودهک شيوين گالېگرافي و ميناتور کومکرېه. د قاتا دوويان دا

بومبارکرنې موزه خانې ب فروکين شېرې جيهاني پي دووین

دیمه نئی هونهری (مشاتا)

میناکهک ژ هونهری مسری یی کهقن

هونهری کهقنی یونانی

پشکا هونهری ئیسلامی تیدا کومکریه و پیتر نهخش و زهخردهفا لسهر مافور و کاغهزان و زهخردهفا دگهل خهتی نهخشاندی ژ ههریمین جودا، لی بتایبهت ژی گرنی دایه نهخشی ئیرانی. ژ بلی فی موزهخانی د ناغا بهرلینی دا گهلهک گرنگی دایه بهشی هونهری ئیسلامی و روژههلاتی، ودهکه موزهخانهکا تایبهت ژ بو دیروک و شارستانیتهتا مسرا کهقن ئافاکریه، ههروهسا سالانه ل باژیرین جودا یین ئهلمانی پیتشانگههین تایبهت لسهر دیروکا فی هونهری فهدهکن و لیکولنان لسهر دکن. ژ بلی قان نهخشین دیار گهلهک شیوین ئافاهیین ئیسلامی ژی نیشاددهن. بتایبهت هونهری ئافاهیین لسهر ددهما ئهمویان و ساسانیان، ژ بو پیتر کهسین ههموو نهتهوان سهردهانا فی موزهخان ناقدار بکن، بهشین تایبهت یین ههریمین جودا و دیروکین جودا خوه د ناغا فی موزهخانی دا دبیین.

بهشی هونهر و شارستانیاسیا

ئهف بهشه ژ ئهجامی لیکولینین زانستی یین ئارکولهگ و روژههلاتناسان فه هاتینه ئهجامدان، کو گریدای دیروکا شارستانیتهتا (سومهر، بابل و ناسور) ه ژ گهلهک مونومینت و پهیکه و پارچین بچوک یین ستفانک و کهل و په لین نهخشاندی پیک تین. تیشی ههری گرنگ دفی موزهخانی دا و د فی بهشی دا (دهرگههی ئهشتاره) یی دیروکی کو لسهر ددهما نهبوخوزنهسرئ دوویی دا دیاره ئهف بهشی گریدای دیروک و شارستانیتهتا مهزوپوتامیا، ژ ههموو بهشان پیتر مروف سهرا ددهن و لیکولینا لسهر دکن. ههروهسا گهلهک پهرتوکین لیکولینین ئارکولوگ و روژههلاتناسان د ناغا فی موزهخانی دا تین فروتن ژ بلی وئ ژی گهلهک وینه ودهکه کاتهلوگین رهنگین لسهر قان پارچان هاتینه ئامادهکرن، ژ بهر وئژی خودی گرنگیهکا دیروکی په. لقان سالین داوین بتایبهتی سالا ۲۰۰۸، بهشهکی تایبهت لسهر شارستانیتهت و هونهری (بابل) فهکر و هند تیشین نووی یین فی شارستانیتهتی نیشان ددان. گهلهک خویندکارین زانکویین ئهلمانی و ئهروپی ژ بو لیکولینین ئهکادیمی و زانستی قهستا فی موزهخانی دکن، بتایبهتی لیکولین و شروقیین لسهر دیروکا (مهزوپوتامیا)، ددهما مروف بهرهف بهشی مهزوپوتامیا دجیت دههگههی ئهشتار یی ئورگینال دهقهفته پیتشیا مروفی مروف ههست دهکته کو ل بابل و کهفنهشوپیین شارستانیتهتا فی ههریمی دبیینت، لهوما بشیوهکی هونهر و دهکی فی ههریمی

وینى نهفه رتیتى

دهرگهه ئهشتار

هونه رى رومى

ریک خستى یه. ئهفه ژى گریدای شاردهزای و بویته پیدانا هونه ر و شارستانیه تی یه.

لگوری پیزانینین ریفه بهرین پیرگامون موزیوما بهرلین، بتهنى د سالا ۲۰۰۶ دا هژمارا كهسین هاتین سهره دانا قى موزه خانی كرى كه ههشتى یه، ۹۸۰،۰۰۰ نه هسه د و ههشتى هزار كهسان، كو بهایی هه ر پلێته كى ۱۲ یورویه، ژ بلی كو روژانه ب سهدان په رتوك، كه ته له گ و پوسته رین گریدای تشتین دناقا قى موزه خانی دا تین فروتن. ژ بهر وى ژى هه ر كه سه كى تیکه لی ب دیروك و شارستانیه ت و هونه رى شه هیه، یه كسه ر سهره دانا قى موزه خانی دكه ت و روژانه بدریژیا دووسه د میتران مروڤ ل سهرایی رادوستن تاكو بكارن بكه فن هوندورئ موزه خانی، ئهفه ژى وى دگه هینیت كو روشنبیری و شه شقا دیروك و هونه رى یا خه لكی روژناقا نیشا دده ت. ژ بو پیتړ پیزانین لسه ر پیرگامون موزیوما بهرلین، هه ر كه سه بخوازیت سهره دانا قى جهی دیروكى بكه ت دكاریت لسه ر قان ناف و نیشانا بگه هیه قى جهی ژ بو دیتنا شارستانیه تا روژه هلاتا ناڤین بگشتی و دیروكا شارستانیه تا مه زوپوتامیا بتایبه تی.^(۱)

(۱) März 1847; † 16. Juli 1921

ل بهرلین ژ دایك بوویه، یه كه ژ ئه ندازیارین ناڤاهیین ناقدار

(۲) (* 10. Mai 1855 in Husum; † 6. November 1939 in Bad Berka)،

یه كه ژ ناقدارن په یكه رتاشین ئه لمان

پارچه ك ژ هونه رى ئیسلامى ۷۴۳-۷۴۴ ز ل پیرگامون موزیوما

چه ند مینا كین شارستانیه تا بابل و ئاشور

به‌شێ هونەرێ یونانی ل پیرگامون موزیوم ل به‌رلین

یاسایا جه‌مورایی

ماهورین کاشانی

دەرگه‌هی نه‌شتار ل پیرگامون موزیوما به‌رلین

هه‌ریمین شارستانییه‌تا سومه‌ر و نه‌که‌د

(۳) Juli 1853 in Darmstadt; † 24. März 1909 in Berlin, یه‌که ژ نه‌دازیارین ناقدارین شه‌لمان, و دانه‌رێ پلانا (پیرگامین موزیوم) ا به‌رلین.

(۴) Pergamonmuseum, باژیره‌کی شه‌نتیکه‌یه, ناغه‌کی یونانی یه, ۱۵۰ سالا به‌ری زاینی لژیر ده‌ستی (مه‌لک ئومینزی دووی) بو لسه‌رێ چیا‌یه‌کی باژیره‌کی بچوکی ئاسیای یه, کو به‌ر ب لای تورکیا فه‌یه, بتایبه‌ت نیزیکی باژیرێ شه‌زمیر.

(۵) Wilhelm von 10. Dezember 1845 in Calvörde; † 1. März 1929 Wilhelm von Bode

ل به‌رلین ژ دایک بویه, یه‌که ژ ناقدارترین دیروک نفیسی دیروکا هونهری ل شه‌لمانیا, شاره‌زایی موزوخانه‌یین ناقداره, ژ دامه‌زیرینه‌رێ موزه‌خانا زانستی یا مودیرنه, یه‌که ژ بنگه‌هین کولتورێ شه‌لمانی د سالا ۱۹۰۴ دا موزه‌خانا (کایزه‌ر فریدریش) دامه‌زرایه نه‌ا بناقی (بود موزیوم) تی بناقکرن, وه‌که ریفه‌به‌رێ وێ بوو. لسه‌ر دیروکا هونهری ئیتالی, هولهن‌دی و شه‌لمانی گه‌له‌ک لیکولین کرینه, خوه‌دی پڕوژێ کومکنا هونهری بوو ل به‌رلین, ژ سالا ۱۸۸۹ تا کو ۱۹۱۴ ریفه‌به‌رێ موزه‌خانا بسمارک ی بو.

(۶) کاته‌لوگا Pergamonmuseum به‌رلین ۲۰۰۸.

Karl-Liebknecht-Straße 1, direkt an der Spree, gegenüber dem Berliner Dom, 10178 Berlin